

Maria Ohisalo vihr

Kirjallinen kysymys taide- ja kulttuurialan itsensätyöllistäjien tilanteesta

Eduskunnan puhemiehelle

Taide- ja kulttuuriala työllistää jopa noin 136 000 ihmistä eli noin 2,7 prosenttia koko maan työllisistä. Tilastokeskuksen mukaan kulttuuriammateissa toimivista huomattavan suuri osuus, 27 prosenttia, työskenteli yrittäjinä ja 13 prosenttia määräaikaaisessa työsuhteessa. Se syntyi pitkälti yli 130 000 pienyrityksen ja yksinyrittäjän verkostoissa. Taide- ja kulttuurialan osuus bruttokansantuotteesta on Suomessa 3,1 prosenttia, mikä on selvästi vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa tai EU:ssa keskimäärin.

VTT:n laatiman tilannekuvan mukaan luovien alojen yhteenlaskettu liikevaihto oli viime vuonna noin 14 miljardia euroa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa tunnistetaan luovien alojen merkittävä työllisyys- ja kasvupotentiaali sekä se, että ala on vahvasti yrittäjyyteen nojaava. Lisäksi hallitus linjaa ohjelmassaan, että se ratkaisee kulttuurialan ja luovien alojen tekijöiden sosiaali- ja työttömyysturvaan liittyviä ongelmia osana sosiaaliturvauudistusta. Erityistä huomiota hallitus aikoo kiinnittää freelancereiden asemaan.

Kulttuurialan itsensätyöllistäjiin lukeutuu yksinyrittäjiä, ammatinharjoittajia, freelancereita sekä apurahalla työskenteleviä. Tunnusomaista on työtehtävien tilapäisyys, useat toimeksiantajat sekä eri työnteon muotojen yhdistäminen. Tyypillisesti kulttuurialan itsensätyöllistäjien toimeentulo on epävarmaa ja koostuu useista lähteistä.

On toki hyvä, että hallitus pyrkii huomioimaan näiden kulttuurialan toimijoiden erityistarpeet sosiaaliturvauudistuksessa. Toisaalta pelkkä sosiaaliturvan rakenteiden uudistaminen ei riitä, vaan on merkittävä poliittinen päätös, mille tasolle sosiaaliturva jatkossa asettuu. Hallituksen kaavailemat massiiviset leikkaukset sosiaaliturvaan kohdistuvat juuri epäsäännöllistä pätkä- ja silpputyötä tekevien kulttuurialan ammattilaisten toimeentuloon. Esimerkiksi juuri pienyrittäjät ja itsensätyöllistäjät tippuvat helposti työttömyysturvan ulkopuolelle.

Samaan aikaan hallituksen kaavailemat leikkaukset opetus- ja kulttuuriministeriön alaisiin valtionavustuksiin uhkaavat kulttuurialan niin sanotun vapaan kentän toimijoiden eli alan ammattilaisten, freelancereiden, taideryhmien sekä festivaalien toimintaedellytyksiä laajemminkin.

Kirjallinen kysymys KK 107/2023 vp

Hallitusohjelmassa alennetaan opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustusten tasoa asteittain niin, että ministeriön alaisia valtionavustuksia ollaan leikkaamassa hallituskauden aikana jopa 125 miljoonaa euroa. Käytännössä näiden leikkausten kohteeksi on tulossa kulttuuri, liikunta ja nuoriso. Tämä rahoitustason romahdus on erityisesti kulttuurialan vapaan kentän toimijoille ja erityisesti nuorille taiteilijoille katastrofaalisen suuri. Valtion rahoituksesta suuri osa menee kansallisten laitosten ja valtionosuuslaitosten ylläpitoon. Nuori, hiljattain valmistunut taiteilijasukupolvi toimii pääosin vapaalla kentällä.

Taiteen ja kulttuurin valtionrahoitus oli yhteensä 1,3 miljardia euroa vuonna 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoitti kulttuuria 785 miljoonalla eurolla. Kuntien kulttuuriin kohdistamat toimintamenot ovat 902 miljoonaa euroa.

On kuitenkin syytä huomioida, että kulttuuriala tuottaa huomattavasti enemmän kuin sitä julkisesti rahoitetaan. VTT:n laskelmien mukaan kulttuurialojen tuotos on vuodessa 14 miljardia euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustusten leikkaaminen siis paitsi vaikeuttaa kulttuurialan vapaan kentän toimijoiden toimintaedellytyksiä ja uhkaa ajaa yhä useampia kulttuurialalla työskenteleviä köyhyyteen myös haittaa alan kasvuedellytyksiä ja pienentää alan tulevaisuuden tuottoa. Sen sijaan, että hallitus investoisi luovan talouden ytimeen, se tekee päinvastoin. Toteutuessaan valtionavustusten leikkaukset kurittavat juuri luovan talouden ytimen hengiltä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus kompensoi suunnittelemaansa opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksiin sekä sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia taide- ja kulttuurialalle ja

millaisilla toimenpiteillä hallitus aikoo edistää taide- ja kulttuurialan kasvua ja työllistämistä?

Helsingissä 29.9.2023

Maria Ohisalo vihr